

Statenmededeling

Onderwerp

Resultaten onderzoek en vervolgstappen n.a.v. Motie 64A/2021 inzake verbetering kwaliteit uitvoering wettelijke taak bibliotheken.

Datum

15 maart 2022

Documentnummer

GS: C2290581/5037943

PS: 5048618

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De resultaten van het onderzoek naar de kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke taak van de bibliotheken (naar aanleiding van Motie 64A-2021) en de beoogde vervolgstappen naar aanleiding van deze resultaten.

Aanleiding

Op 21 mei 2021 is [Motie 64A-2021](#) door uw Staten aangenomen t.b.v. de verbetering van de kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke bibliotheektaak. In juli 2021 hebben wij u middels een [memo](#) Gedeputeerde geïnformeerd over de wijze waarop we deze motie tot uitvoering willen brengen. Om goed positie te kunnen bepalen over de kwalitatieve en kwantitatieve inzet van de provincie Noord-Brabant ten opzichte van de wettelijke vereisten en de inzet door andere provincies is een onderzoek ingesteld. Dit onderzoek is inmiddels uitgevoerd door adviesbureau Berenschot. Middels deze Statenmededeling informeren wij u over de resultaten en de vervolgstappen.

Bevoegdheid

GS informeert PS over de uitkomsten van het onderzoek met als titel 'Provinciale bibliotheekondersteuning in Noord-Brabant' en de vervolgstappen. Zowel de structurele inzet ten laste van algemene middelen als de incidentele inzet ten laste van bestuursakkoordmiddelen is een bevoegdheid van PS. Indien u deze statenmededeling voor kennisgeving aanneemt of instemmend bespreekt, dan verwerken wij inzet ten laste van bestuursakkoordmiddelen bij het eerstvolgende S&V-moment (zoals eerdere besluitvorming). De inzet van deze bestuursakkoordmiddelen zal pas na verwerking in het S&V-moment plaatsvinden. Voor het beroep op de algemene middelen doen wij een voorstel bij de begroting 2023.

Kernboodschap

1. *GS delen hierbij het onderzoek naar de omvang en kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke bibliotheektaken van de provincie Noord-Brabant toe. (Zie bijlage).*

Datum

15 maart 2022

Documentnummer

GS: C2290581/5037943

PS: 5048618

Berenschot concludeert het volgende (I t/m VIII)

- I. De provincie Noord-Brabant zet via de subsidiering aan Stichting Cubiss Brabant (hierna Cubiss) in op alle wettelijke taken en afspraken.*
Ten einde in kaart te brengen hoe bibliotheekondersteuning in Noord-Brabant op dit moment invulling krijgt en hoe deze inzet zich verhoudt tot de wettelijke vereisten en de afspraken in het Bibliotheekconvenant, zijn door Berenschot taken voor provinciale uitvoeringsorganisaties afgeleid van de kaders voor bibliotheekondersteuning¹. Het blijkt dat Cubiss alle zes door de provincie gesubsidieerde taken uitvoert met per taak wisselende inzet.
- II. De kwaliteit van bibliotheekondersteuning is niet meetbaar.*
Het resultaat van tweedelijns bibliotheekondersteuning (d.w.z. via de provinciale ondersteuningsinstelling, 'POI') blijkt niet direct vast te stellen en er zijn geen kwaliteitsnormen voor. De in de kaders genoemde opgaven en resultaatgebieden hebben betrekking op (de effecten van) de bibliotheeksector als geheel, maar niet direct op tweedelijns ondersteuning. Met dit onderzoek is wel indirect aannemelijk gemaakt in hoeverre de inzet van de provincie Noord-Brabant tegemoetkomt aan de gewenste kwaliteit van bibliotheekondersteuning, door inzichtelijk te maken aan welke taken Cubiss werkt, hoe deze inzet wordt ervaren en gewaardeerd door bibliotheken en gemeenten, en waar aanvullende behoeften zijn.
- III. Er is behoefte aan meer provinciale ondersteuning op de bibliotheken bij Brabantse gemeenten en bibliotheken.*
Brabantse bibliotheken en gemeenten geven aan dat zij de ondersteuning van Cubiss waarderen. Gesprekspartners spreken ook uit dat zij behoefte hebben aan meer ondersteuning bij innovaties voor de maatschappelijke opgaven waar bibliotheken steeds meer aan werken. Bovendien is, vooral bij kleinere bibliotheekorganisaties, behoefte aan meer ondersteuning bij de transitie naar meer robuuste lokale bibliotheekvoorzieningen. Berenschot vindt het aannemelijk dat hogere inzet op provinciale bibliotheekondersteuning voor innovatie en transitie bijdraagt aan meer kwaliteit en hogere toegevoegde waarde van het gehele provinciale bibliotheekstelsel.

¹ Kaders uit Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening, Wsob 2015, en het landelijk bibliotheekconvenant 2020-2023.

- IV. Doelstellingen en resultaatafspraken (die provincies formuleren) zijn afgeleid van opgaven uit het landelijke bibliotheekconvenant.*
- Het onderzoek geeft inzicht in hoe de inzet van de provincie Noord-Brabant zich verhoudt tot hetgeen andere provincies doen op het gebied van bibliotheekondersteuning. Hierbij geldt dat een kwalitatieve vergelijking niet mogelijk is. De doelstellingen die provincies hanteren voor bibliotheekondersteuning zijn bijna overal gebaseerd op de opgaven van het Bibliotheekconvenant. Omdat deze opgaven voor het gehele bibliotheekstelsel gelden, wordt de rol van de POI in algemene termen geformuleerd als ondersteuning bij en advisering over. Deze taken zijn beschreven, maar niet gekwantificeerd of genormeerd. De resultaatafspraken van andere provincies met de POI ten aanzien van de taak interbibliothecair leenverkeer komen neer op het vervullen van de dienstverlening naar behoefte, en de besteding daaraan is op basis van historische ervaring. De taken ten aanzien van innovatie zijn op veel verschillende manieren ingevuld die niet onderling vergelijkbaar zijn.
- V. De inzet van de provincie Noord-Brabant is beperkt, afgemeten aan de relatief lage subsidie in vergelijking met andere provincies.*
- In 2021 besteedde Noord-Brabant € 1,04 per inwoner aan de structurele wettelijke taken, dat is 45% van het gemiddelde van alle provincies van € 2,31 per inwoner. Inclusief aanvullende opdrachten is de gemiddelde subsidie € 2,66 per inwoner. De verdeling van middelen over taken bij de grote provincies komt redelijk overeen met die van Noord-Brabant. Grosso modo is een derde van de middelen voor stimuleren van innovatie ten aanzien van maatschappelijke opgaven, een derde voor activiteiten voor het netwerk en het faciliteren van transitie en nog een derde voor lopende operationele activiteiten op provinciale schaal, waaronder interbibliothecair leenverkeer.
- VI. In andere provincies wordt meer ingezet op innovatie en transitie.*
- Andere provincies zetten in 2021 vanuit de structurele subsidie zwaarder in op de wettelijke taken voor bibliotheekondersteuning dan de provincie Noord-Brabant. Daarnaast verstrekken veel provincies incidentele middelen aanvullend op de wettelijke taken, in de orde grootte van enkele tonnen per provincie per jaar. Deze extra middelen betreffen aanvullende opdrachten aan de POI, en soms ook buiten de POI om, ten behoeve van (inhoudelijke) innovaties vanuit de maatschappelijke opgaven en (organisatorische) transitie. Provincies beschouwen dit als waardevolle investeringen en toevoegingen aan de gemeentelijke zorgtaak voor (robuuste) lokale bibliotheekorganisaties. Wel is er een risico dat, als een provincie meer taken en activiteiten naar zich toetrekt en bij een POI belegt, gemeenten zich minder verantwoordelijk voelen voor lokale bibliotheekorganisaties en de kans groter wordt dat gemeenten zich terugtrekken.

Datum

15 maart 2022

Documentnummer

GS: C2290581/5037943

PS: 5048618

- VII. *De positie van Cubiss in het landelijke speelveld is mede bepaald door aanvullende opdrachten.*
Waar Cubiss in het verleden door gesprekspartners van Berenschot werd gezien als voortrekker in het land voor bibliotheekondersteuning, is de ervaring van spelers in het veld dat Cubiss deze positie steeds minder vervult. In Noord-Brabant is het programma Taal en Media, dat aanvullend was op de wettelijke taken van Cubiss, per 2021 beëindigd. De opdrachten in het programma, met een bredere doelgroep, namelijk naast bibliotheken ook onderwijs en arbeidsmarkt, droegen bij aan de maatschappelijke opgaven die zijn vastgelegd in het Bibliotheekconvenant. Berenschot vindt het aannemelijk dat de verzwakking van de positie van Cubiss in het landelijke speelveld samenhangt met de relatief lage structurele subsidie en met de beëindiging van het programma, wat heeft geleid tot lagere beschikbare menskracht.
- VIII. *Provinciale bibliotheekondersteuning kan meer inzetten op thema's als digitale geletterdheid, collectiebeleid, laaggeletterdheid, [leesoffensief Brabant](#) en onderwijs, en zo meer invulling geven aan het Bibliotheekconvenant en het landelijk coalitieakkoord 2021-2025.*
- IX. *Hoewel geen onderdeel van de onderzoeksopdracht, leverde Berenschot suggesties om de aansturing door de provincie aan Cubiss aan te scherpen. Berenschot geeft aan dat de provincie meer sturing kan geven aan bibliotheekondersteuning bijvoorbeeld door een toetsingskader te ontwikkelen om beter vast te leggen hoe zij de rol van Cubiss ziet, op welke inhoudelijke onderwerpen en taken Cubiss zich (meer) kan richten, welke prestaties worden verwacht en welke kwaliteitseisen worden gesteld.*

2. *GS concluderen dat provincie Noord-Brabant voldoet aan de wettelijke bibliotheektaken.*

Het onderzoek heeft aangetoond dat de inzet van Noord-Brabant beperkt is, afgemeten aan de relatief lage subsidie in vergelijking met andere provincies. Het onderzoek geeft geen wettelijke of kwalitatieve reden voor een eventuele extra bijdrage. Wel is goed inzicht geboden in de verschillende taken die een POI vervult en hoe dik/dun Cubiss deze inzet invult. Dit onderzoek geeft met andere woorden inzicht in de verhouding van de provinciale inzet ten aanzien van andere provincies, maar legt geen verband met kwaliteit. GS constateren dat op diverse plaatsen in het onderzoeksrapport Berenschot refereert aan het beëindigen van de aanvullende programma's voor Taal en Media (deze liepen in de periode 2016-2020). Wij vinden het relevant te vermelden dat dit programma's waren die aanvullend op de uitvoering van de bibliotheekondersteuning werden uitgevoerd door Cubiss. Deze programma's hadden geen primaire betrekking op ondersteuning van de bibliotheken (al waren deze in verschillende projecten wel in de uitvoering betrokken). Dit programma is na 2020 succesvol afgerond.

Datum

15 maart 2022

Documentnummer

GS: C2290581/5037943

PS: 5048618

3. *GS zetten erop in om naar aanleiding van de motie en dit onderzoek de inzet op provinciale bibliotheekondersteuning toch te verhogen om daarmee de slagkracht van bibliotheken te vergroten. Dit in de vorm van een structurele bijdrage van € 500.000 met ingang van 2023 en een extra incidentele bijdrage voor 2023 en 2024 van in totaal € 1.500.000.*

In het beleidskader Cultuur, Vrijtijd en Sport 2021-2022 zetten we o.a. in op ondersteuning van de Brabantse bibliotheeksector in het aantrekkelijk houden van haar aanbod. Dit vormt ook een uitgangspunt voor het te ontwikkelen nieuwe beleidskader Levendig Brabant 2030. GS hechten belang aan een krachtige bibliotheekvoorziening in Brabant en willen tegemoetkomen aan de intentie van de motie om het bijdrageniveau bibliotheekondersteuning beter te laten passen bij de Brabantse ambities op het gebied van kennis en innovatie. Bovendien past dit voorstel in onze ambitie de brede welvaart in Brabant te vergroten, ons streven naar meer inclusiviteit binnen de samenleving en sluit het aan bij de inzet op laaggeletterdheid via de [arbeidsmarktregio's](#) (actieplan Arbeidsmarkt 2020-2023).

GS hebben kennisgenomen van de behoefte aan meer provinciale ondersteuning bij Brabantse gemeenten en bibliotheken. De extra structurele inzet is voor het vergroten van de slagkracht van de bibliotheken door versterking van de provinciale bibliotheektaak voor bibliotheekinnovatie.

GS vinden het in navolging van Berenschot aannemelijk dat hogere inzet op provinciale bibliotheekondersteuning voor innovatie en transitie bijdraagt aan meer kwaliteit en hogere toegevoegde waarde van het gehele provinciale bibliotheekstelsel en dat daarmee de maatschappelijke impact van de Brabantse bibliotheken verhoogt. Een hogere inzet is niet feitelijk te relateren aan kwaliteitsverbetering. Toegevoegde waarde is wel te monitoren aan de hand van goede prestatie indicatoren. De extra structurele inzet wordt belegd bij de provinciale uitvoeringsorganisatie Cubiss. De invulling van de extra structurele inzet gebeurt in samenspraak met gemeenten, bibliotheken en Cubiss. De in het onderzoek genoemde behoefte van Brabantse gemeenten en bibliotheken aan meer provinciale ondersteuning kan derhalve nader worden geconcretiseerd. De extra incidentele inzet van €1,5 miljoen euro voor 2023 en 2024 is bedoeld voor versnelling op inhoudelijke thema's, zoals cross-overs met andere domeinen waaronder het onderwijs.

In aanvulling op de reeds bestaande inzet willen wij hiermee onder meer een versnelling aanbrengen in de uitrol van Bibliotheek op School zodat eind 2024 alle schoollocaties van basis- en voortgezet onderwijs de mogelijkheid hebben gehad om een bibliotheek op school te hebben. Om dit te realiseren wordt afstemming gezocht met gemeenten, omdat zij een rol spelen en een verantwoordelijkheid hebben bij de uitrol van Bibliotheek op School. Aan Cubiss wordt gevraagd om i.s.m. de bibliotheken een inhoudelijk voorstel te doen voor de inzet van de extra middelen op (één of meer van)

Datum

15 maart 2022

Documentnummer

GS: C2290581/5037943

PS: 5048618

bovengenoemde inhoudelijke thema ('s). Daarin moet concreet gemaakt worden welke resultaten bovenop de huidige inzet gerealiseerd gaan worden in 2023 en 2024 door duidelijke prestatie-indicatoren te formuleren op de beoogde resultaten en doelen.

4. *Wij bespreken met Cubiss mogelijke verbeteringen in de aansturing voor de jaren 2023 en verder. Berenschot geeft in het onderzoeksrapport verschillende randvoorwaardelijke aandachtspunten mee.*

Datum

15 maart 2022

Documentnummer

GS: C2290581/5037943

PS: 5048618

Consequenties

1. Afstemming met gemeenten, Cubiss en bibliotheken in 2022 m.b.t. inhoudelijke ambities voor innovatie en versterking van de bibliotheekorganisaties.
2. Na de inhoudelijke ambities te hebben vastgesteld wordt de uitvoering in samenspraak met partners uitgewerkt.

Financiële consequenties

De incidentele inzet van € 1,5 mln wordt ten laste gebracht van de voor Vrijetijd, Cultuur en Sport gereserveerde bestuursakkoordmiddelen 2020-2023. De begrotingswijziging hiertoe wordt verwerkt bij het eerstvolgende S&V moment. Inzet van deze bestuursakkoordmiddelen vindt pas plaats na verwerking in de S&V-cyclus.

Voor de structurele inzet van € 0,5 mln vanaf 2023 wordt een beroep gedaan op algemene middelen. Hiertoe zal een voorstel aan PS worden gedaan bij de begroting 2023. Verwerking in de meerjarenbegroting zal vervolgens plaatsvinden bij de slotwijziging 2022.

Europese en internationale zaken

n.v.t.

Communicatie

Het rapport *Provinciale bibliotheekondersteuning in Noord-Brabant* wordt gepubliceerd op de website van de provincie.

Wij treden in overleg met de Brabantse gemeenten en bibliotheken om de extra provinciale inzet te concretiseren.

Bijlage

- 1) Rapport van Berenschot Provinciale bibliotheekondersteuning in Noord-Brabant

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

Datum

15 maart 2022

Documentnummer

GS: C2290581/5037943

PS: 5048618

mr. I.R. Adema

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: de heer A. Doedens, (06) 55 68 65 01,
adoedens@brabant.nl.

Opdrachtnemer: mevrouw M.M. Oosterom, (06) 33 13 24 09,
moosterom@brabant.nl.